

МОТИВИ

към проект на Закон за гарантиране на влоговете в банките

През пролетта на тази година беше приета Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно схемите за гарантиране на депозити „Директивата“. Директивата е обнародвана в „Официален вестник“ на Европейския съюз на 12 юни 2014 г., като срокът за въвеждане на Директивата в законодателствата на държавите-членки е 3 юли 2015 г.

Новата директива заменя Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО. С приемането на директива 2014/49/ЕС се въвеждат правила за по-добра защита на вложителите в банки чрез постигането на унифицирани правила за гарантиране на влоговете в Общността, ясен обхват на гаранцията, по-кратки срокове за изплащане, подобрена обмяна на информация и строги изисквания за финансиране. Това ще доведе до укрепване на доверието на вложителите във финансовия сектор в държавите-членки на Европейския съюз,, както и до осигуряване на по-голяма финансова стабилност в целия вътрешен пазар.

Съгласно чл. 11, ал. 1 от Закона за нормативните актове, поради наличието на многобройни и важни промени, се предлага действащият Закон за гарантиране на влоговете в банките (ЗГВБ) да бъде отменен и заменен с нов закон. Независимо от това, в предложението законопроект са взети предвид разпоредбите на действащия закон, които са в синхрон с Директивата, като е променено само систематичното им място с оглед постигане на по-голяма последователност и яснота на уредбата.

Основните положения на законопроекта са следните:

1. Предмет и обхват на закона

В съответствие с Директивата, законопроектът предвижда всички банки, включително техните клонове в други държави членки да участват в системата за гарантиране на влоговете. Участие в българската система за гарантиране на влоговете се предвижда и за клоновете на банки от трети държави, когато в държавата по седалището няма система за гарантиране на влоговете или когато размерът и обхватът на гаранцията са по-малки от тези, предвидени в българския закон.

2. Фонд за гарантиране на влоговете в банките

Действащите норми относно Фонда за гарантиране на влоговете (Фондът или ФГВБ) се запазват и доразвиват, като са предвидени изрични разпоредби относно целите и

функциите на Фонда. Наред с основната задача на Фонда по изплащане на гарантираните влогове, е предвидена възможност за участие на Фонда в алтернативни мерки за превенция и подпомагане с цел предотвратяване на по-големи разходи по изплащане на гарантираните влогове и участие в банковото реструктуриране в съответствие с изискванията на Директива. Запазват се контролните функции на ФГВБ в производството по банкова несъстоятелност. Управленската структура и представителство на Фонда не се променят. В правомощията на управителния съвет са добавени такива във връзка с предвидените в законопроекта по-широки функции на ФГВБ.

3. Гарантирани влогове

Българският законодател е предвидил максимален обхват на гаранцията още при действието на Директива 94/19/ЕО, поради което обхватът на гаранцията по отношение на вложителите се запазва, т.е. гарантирани са всички физически и юридически лица с изключение на професионалните инвеститори, държавните институции и органите на местно самоуправление и местна администрация. Отпадат изключенията по т. 1 – 5 на чл. 5, ал. 1 от действащия закон, тъй като същите са отпаднали от допустимите изключения от обхвата на директивата.

Директивата предвижда запазване и на размера на покритието – 100000 евро. Наред с това Директивата изисква всяка държава членка да предвиди в рамките на кратки срокове (от 3 до 12 месеца) по-висока защита за определена категория влогове, свързани с важни социални събития от живота на човека – продажба на имоти за жилищни нужди, развод, пенсиониране и др. Размерът на тази по-висока защита следва да е съобразен със стандарта на живот в съответната държава членка. Предвид това, законопроектът предвижда праг на гаранцията за тези видове влогове до 250000 лева и максимален срок на защита – 3 месеца.

4. Финансиране на Фонда

В синхрон с разпоредбите на Директивата, законопроектът предвижда отпадане на встъпителните вноски на банките. Основните източници за набиране на средства във Фонда са премийните вноски – годишни и извънредни, доходите от инвестиции и средствата от разпределение на осребреното имущество на банка в несъстоятелност.

Годишните премийни вноски ще се определят на база на размера на гарантираните влогове и на степента на риска, поет от съответната банка. Това ще позволи отразяването на рисковите профили на отделните кредитни институции, включително техните различни бизнес модели и ще насърчи прилагането на бизнес модели, характеризиращи се с по-ниска

степен на риск. Методологията за изчисляване на рисково-базираните премийни вноски ще се предлага от Фонда и ще бъде одобрявана от Българската народна банка.

В съответствие с Директивата и като се отчитат спецификите на българската икономика и опита на Фонда, законопроектът предвижда няколко способа за финансиране на недостига на средства и за осигуряване на ликвидност – извънредни премийни вноски, заеми, включително емисия на дългови ценни книжа и заеми от държавния бюджет по облекчена спрямо сегашния ред процедура, като се предвижда заема за фонда да се одобрява от Министерския съвет.

5. Използване на средствата на Фонда

В съответствие с основната функция на ФГВБ, законопроектът предвижда използване на средствата на Фонда преди всичко за изплащане на гарантираните влогове при настъпване на гаранционно събитие. Директивата предвижда поетапно намаляване на срока за изплащане като към 1 януари 2024г. същият ще е 7 работни дни от датата, на която депозитите са станали неналични. С предложението законопроектът съкратеният срок за изплащане от 7 работни дни се въвежда с влизането на закона в сила, като България няма да се възползва от преходния период, с което правата на депозантите ще бъдат гарантирани в максимална степен.

Наред с функцията си по изплащане на гарантираните влогове, в случай на прилагане на мерки за банково реструктуриране, Фондът ще покрива загубите вместо гарантираните вложители. Условието и реда за участие на Фонда в мерки за банково реструктуриране са предмет на отделна законова уредба.

При определени и посочени в закона условия средствата на Фонда ще могат да се използват и за финансиране на мерки за подпомагане и превенция с цел предотвратяване на изпадането на банки в неплатежоспособност. Тези мерки обаче ще се предприемат в съответствие с ясно определена рамка и следва във всички случаи да са съобразени с правилата за държавната помощ. Разходите за мерките, предприети за предотвратяване на неплатежоспособността на дадена банка, не могат да превишават разходите за изпълнение на законово установения мандат на Фонда по защитата на гарантираните влогове в банката.

6. Инвестиране на средствата на фонда

Директивата предвижда средствата на схемите за гарантираните влогове да се инвестират „нискорисково и достатъчно диверсифицирано“. В тази връзка в законопроекта е предвидено разширяване на обхвата на инструментите, в които могат да се инвестират средствата на Фонда при спазване на изискванията за ликвидност и минимален риск.

7. Сътрудничество със схеми за гарантиране на депозитите в рамките на Европейския съюз

Директивата съдържа редица разпоредби в посока на подобряване на сътрудничеството между схемите за гарантиране на влоговете и осигуряване на по-добра защита на вложители на клонове на банки в различни държави членки. Директивата изисква схемата за гарантиране на депозитите в приемащата държава (по седалището на клона) да изплаща гарантираните депозити от името и за сметка на схемата на изпращащата държава. Схемата на изпращащата държава членка следва да преведе необходимата за изплащане сума на схемата на приемащата държава преди изплащането.

8. Обмен на информация

С оглед на по-широките функции и отговорности на Фонда, в законопроекта са включени текстове, насочени към подобряване на обмена на информация с банките и с другите участници в системата за финансова стабилност.

Вложителите вече ще бъдат по-добре информирани по въпроса дали депозитите им са гарантирани и как функционира системата за гарантиране на влоговете.

В заключение, следва да се има предвид, че поради стартирала процедура за нарушение № 2014/2240 по отношение неизпълнение на задълженията, произтичащи за Република България съгласно чл. 1, параграф 3 и чл. 10, параграф 1, първа алинея от Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО (които, както беше посочено, Директива 2014/49/ЕС отменя, но цитираните текстове остават инкорпорирани в новата Директива) и по отношение неспазване на чл. 63 от Договора за функционирането на Европейския съюз, Директивата трябва да бъде транспонирана в изключително кратък срок – от 1 януари 2015 г.

Със законопроекта се постига пълно съответствие с Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно схемите за гарантиране на депозити, с изключение на разпоредбата на чл.14, ал. 6 от директивата, която ще бъде въведена с приемането на вътрешни процедури и подписването на междуинституционални споразумения.

Предложеният законопроект няма да доведе до пряко и/или косвено въздействие върху държавния бюджет.